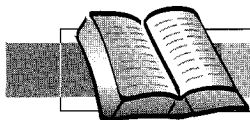

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Het doel is bereikt

Voor ons ligt de toekomst in het duister. Wij weten niet wat de toekomst ons zal brengen. Maar bij God ligt de toekomst niet in het duister, dat leert ons het boek Openbaring.

Johannes, die naar het eiland Patmos verbannen is om het woord van God en om de getuigenis van Christus Jezus, mag in die toekomst zien.

Wat ziet hij dan? Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. De Heere toont hem daarna het nieuwe Jeruzalem nederdalende uit de hemel. In vers 6 lezen we: En Hij sprak tot mij: Het is geschied.

Het is geschied; deze woorden lezen we ook bij de schepping. "Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde." Op Golgotha riep Christus: "Het is volbracht." En hier in het boek Openbaring weer: Het is geschied. Het eerste "het is geschied" wil zeggen: Volbracht is de schepping van hemel en aarde, ook van alles wat in de hemel en op de aarde is.

Het tweede "het is geschied" wijst ons op het machtige verlossingswerk wat Christus heeft volbracht aan het kruis op Golgotha. De verzoening van de zonde is een feit geworden. De rechtvaardigheid van God is volkomen voldaan. De lijdensbeker is tot de laatste druppel geledigd. Dan roept Christus: "Het is volbracht."

Maar het derde "het is geschied" wijst ons weer op een ander werk. Het zegt: Het einde van alle dingen is bereikt. Het einde, dat wil zeggen: Het doel is bereikt. Alles wat God

En Hij sprak tot mij: "Het is geschied."

Openbaring 21:6a

Zich voorgenomen had in Zijn eeuwige raad te zullen doen, het is gedaan. Aan het einde van de wereldgeschiedenis kan God zeggen: Het is geschied. Het einddoel is bereikt.

De tijd der genade is dan voorbij. Ook de strijd van Gods Kerk is dan voorbij. Hun vreemdelingschap is dan voor altijd voorbij.

De wereldgeschiedenis heeft haar eindpunt bereikt. Allen die tot het eeuwige leven verkoren zijn, zijn bijeenvergaderd. Christus heeft hen gekocht met Zijn eigen bloed aan het kruis op Golgotha. De Heilige Geest heeft hen toegebracht, niet één van hen is verloren gegaan. Het is geschied. God heeft Zijn doel bereikt! O, wat een verschrikkelijk woord zal dit zijn voor de duivel en zijn engelen. Zij hebben getracht Gods raad te vernietigen. Het woord "geschied" is dan ook een volkomen overwinning over satan en over de gehele boze wereld."

De wereld heeft haar einddoel bereikt. Niet het doel wat zij zelf steeds voor ogen had, maar het doel wat God gesteld had. Het grote gericht van God over alle mensen breekt dan aan. De tijd om te maaien is gekomen. God zal een ieder vergelden naar zijn werken. De mens zal dan niet meer kunnen doen alsof hij geen schuld bij God heeft. Hoe verschrikkelijk zal het zijn met een onverzoend leven voor de Rechter van hemel en aarde te staan.

Dan zal ook achter onze levensge-

schiedenis staan: Het is geschied. En waar de boom valt, daar zal hij dan liggen. Dan is het eeuwigheid. Zo staat straks achter ons leven: Het is geschied. Wat is het groot nu nog te zijn in het heden der genade. God roept ons nu nog toe: "Heden zo gij Mijn stem hoort, verhard uw hart niet."

Op Golgotha riep de Zoon van God: "Het is volbracht." Al de schuld heeft Hij voldaan. Gods rechtvaardigheid is bevredigd. En dat zo volkomen dat God niets meer te eisen heeft.

Nu kan God roepen: Kom dan en laat ons samen rechten, zegt de Heere; Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als de sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.

Bij het kruis van de Heere Jezus kunt ge terecht met al uw schuld en zonden. Hoe groot en veel ze ook zijn. Hoe moeten we dan komen tot het kruis van Jezus? Zoals de moordenaar. Hij beled: Wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben. Na zijn schuldbelijdenis keerde hij zich tot Jezus en zeide: "Heere, gedenk mijner als Gij in Uw koninkrijk zult gekomen zijn."

Inhoud

Meditatie: Het doel is bereikt . . .	1
Over het Heilig Avondmaal (2) . . .	2
Bij het overlijden van Prins Claus	3
Augustinus - kerkvader tussen de oude en de nieuwe tijd (2) . . .	4
Van Overzee: Stilligen in de doornen	5
Lezers vragen	6
Boekenieuws	6
Kerknieuws	7
Berichten	8
Predikbeurten	8

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
F. Bolstraat 12, 2981 CC Ridderkerk
tel. 0180-425915.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

*****

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

*****

Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

*****

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:

Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

*****

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

En wat gebeurt er dan? Het is een man die met een opstand meegeedaan heeft. Aan zijn handen kleeft het bloed van zijn naaste.

Wat kan de Heere anders tot hem zeggen dan: Ga weg van Mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur dat voor u en de duivelen bereid is.

Doch niets van dit alles. Hij verdient het wel, maar Jezus zegt tot hem: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn."

U zult zeggen: hoe kan dit, hoe is dit mogelijk? Dat zo'n man de eeuwige heerlijkheid ingaat. Het antwoord op deze vragen is, omdat de zaligheid zonder enige verdienste van onze zijde uit enkel genade door de zoen- en kruisverdienste van Christus geschonken wordt.

Dit is de vastigheid van de Kerk. De zaligheid wordt hen geschonken zonder enig goed werk uit enkel genade. Wij verderven alles, ons leven verdient van het begin tot het eind alleen de dood. Maar met die werkelijkheid buigende aan de voet van het kruis ervaren we dat de Heere aan doemwaardige zondaren de zaligheid schenkt.

En dit zo volkomen, dat al is het dat mijn geweten mij aanklaagt, dat ik tegen al de geboden van God zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade, mij de volkomen

genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toekent evenals had ik nooit zonde gehad nog gedaan." Zondag 23 H. Cat.

Zo ging de moordenaar en zo gaan Gods kinderen de eeuwige heerlijkheid in.

Hoe schrikkelijk als we op zo'n grote zaligheid geen acht geven. Wij kunnen dit leven nooit meer over doen.

Weet o mens, dat God u om al deze dingen in het gericht zal laten komen. Bijzonder zal God dat doen omdat ge Zijn woord versmaad hebt.

Het is geschied. Wat een blijdschap zal dit zijn voor Gods kinderen.

Hun strijd, die soms zo hoog opliep, is geëindigd. Hun kruis, het is voor altijd afgenomen. De zonde is daar niet meer. Ook de dood is daar niet.

De eeuwige heerlijkheid zal voor hun ogen geopenbaard worden. En Jezus zal hen toeroepen: Komt in, gij gezegenen van de Vader en beërft het koninkrijk, wat voor u is weggelegd. Dan zal het vervuld worden:

Maar 't vrome volk, in U verheugd,

Zal huppelen van zielevreugd,

Daar zij hun wens verkrijgen;

Hun blijdschap zal dan, onbepaald,

Door 't licht, dat van Zijn aanzicht
straalt,

Ten hoogsten toppunt stijgen.

Nieuwerkerk a/d IJssel,

ds. F. Harinck.

Over het Heilig Avondmaal

(2)

Sacramentalisme

In de Roomse kerk kan men alleen maar zalig worden als men de sacramenten gebruikt. Wanneer men die gebruikt, krijgt men de genade als het ware ingegoten. Alles krijgt men mee als men maar de sacramenten gebruikt. Niet op het Woord en de werking van de Heilige Geest valt de nadruk, maar op het gebruik van de sacramenten. Ook onder ons wordt dat sacramentalisme gevonden, al is het in een andere vorm dan bij Rome. Mensen denken dat ze niet zalig kunnen worden als ze het sacrament van het Heilig Avondmaal niet gebruiken. Of mensen die denken dat ze door het sacrament te

gebruiken de zaligheid krijgen. Als je maar aan het Avondmaal bent geweest, dan is het goed op reis naar de eeuwigheid. Je komt nogal eens mensen tegen die zo tobben over het Heilig Avondmaal: kan ik aangaan? Maar als je ze vraagt waaruit dat tobben voortkomt, of het voortkomt uit de vraag: hoe kom ik met God verzoend, dan staat de wagen soms al gauw stil. De Heere begint in het leven van een mens niet met het Avondmaal, maar met Godskennis en zelfkennis, die leiden tot Christus-kennis.

De Heere werkt het geloof door Zijn Woord en Geest. Hij wil het versterken door het sacrament van het Heilig Avondmaal. Dat uitgangspunt

moeten we vasthouden. De Heere werkt het geloof niet door het gebruik van het Avondmaal. Voor een rechte avondmaalsgang is nodig: Een werk Gods in ons leven! En dat weet een ieder wel of dat werk van God in zijn leven er is of niet. Het geestelijk leven is niet altijd hetzelfde. Er kan veel onzekerheid bestaan. De dagen der duisternis kunnen vele zijn. Toch weet een ieder wel hoe zijn of haar verhouding ten opzichte van de Heere is. Dat kunnen we weten, zelfs als er maar een kruimeltje geloof in ons wordt gevonden. Het is of rechtvaardig voor God met alle onzekerheid en twijfel, of wij reizen nog voor eigen rekening. Als we dan de vraag stellen: wie mogen er aan de tafel? Wie worden er door de Heere genodigd om Zijn dood te gedenken totdat Hij komt? Dan is het antwoord niet moeilijk. Alleen zij die een oprecht geloof bezitten! Of dat geloof dan klein is of groot, dat doet er niet toe. De kleinen en de groten, de zwakken en de sterken worden genodigd. Als in het leven maar het werk Gods wordt gevonden. Wij mogen en kunnen daarbij geen maat

aanleggen, want de Heere ziet het hart aan, maar als er niets van Gods werk in ons hart wordt gevonden, dan moeten we afblijven. Wanneer we dan toch aangaan, dan eten en drinken we ons een oordeel. Het Avondmaal is heilig.

Zelfbeproeving

Er moet een wonder van Boven in ons leven gebeuren. Of is dat niet meer nodig vandaag? Is het werk van de Heilige Geest niet meer nodig in ons leven? Moeten onze ogen niet geopend worden voor onze dodelijke kwaal? Ons Avondmaalsformulier spreekt daar duidelijk over. Het spreekt Gods Woord na als het de noodzaak van de waarachtige zelfbeproeving aan ons hart legt. Het zelfonderzoek, dat bestaat in de drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid. Ik zou op die drie stukken uitvoerig kunnen ingaan, maar dat is binnen het bestek van deze artikelen niet mogelijk. Daarom slechts een enkele opmerking bij de drie punten van zelfonderzoek.

Het eerste stuk handelt over onze ellende: Ten eerste bedenke een iege-

lijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishage, en zich voor God verootmoedige. Wie aan zijn zonde en vervloeking voorbijziet, zal geen nut uit het Avondmaal ontvangen. Wie zijn zonde en vervloeking niet recht beseft, mag niet aan het Avondmaal deelnemen. En als ik zeg dat deze kennis van onszelf nodig is, dan gaat het niet maar om een vorm van zelfbeschouwing, maar om kennis voor Gods aangezicht. Het gaat er om dat ik zie wie ik ben voor de alwetende, heilige en rechtvaardige God. Die kennis werkt de Heilige Geest, want van onszelf zijn we niet zo'n voorstander van het bedenken van onze zonden. Die bedekken we liever. De Heilige Geest leert de zondaar zijn zonden te bedenken. Daarop volgt berouw. Dat was in het leven van David zo. Eerst kwam Nathan tot hem om hem zijn zonde bekend te maken, daarop volgde Davids berouw. Wanneer God in ons leven komt, dan gaan we onszelf mishagen en ons voor God verootmoedigen omdat we tegen Hem gezondigd hebben. Dat is niet iets wat een eenma-

Bij het overlijden van Prins Claus

Op zondagavond 6 oktober rond zeven uur is Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus overleden op de leeftijd van 76 jaar. Reeds jarenlang waren er zorgen over zijn psychische en lichamelijke gezondheid. Langzaam maar zeker werd het gebouw van zijn lichaam afgebroken. Op de laatste prinsjesdag werd hij plotseling met spoed overgebracht naar het ziekenhuis in Amsterdam, waar hij enkele weken later is overleden.

Claus Georg Willem Otto Frederik Geert von Amsberg trad op 10 maart 1966 in het huwelijk met prinses Beatrix. Bestonden er aanvankelijk in sommige delen van onze samenleving bedenkingen of zelfs weerstanden tegen de verbintenis van een Duitse jonkheer met onze kroonprinses, prins Claus heeft door zijn bescheiden en sympathieke opstelling deze reserves binnen korte tijd weten weg te nemen. We overdrijven

niet als we zeggen dat hij zich een grote plaats heeft verworven in de harten van vele Nederlanders. We zullen ook wel niet teveel zeggen als we het vermoeden uitspreken dat vanaf vele kansels in ons land gedurende de laatste maanden in de voorbede zijn lichamelijke, maar ook zijn zielenood is neergelegd voor het Aangezicht van de Koning der koningen. Hij, in Wiens Hand de harten der koningen zijn als waterbeken, weet alleen wat dit heeft mogen uitwerken.

Prins Claus is niet meer. Een aangrijpende gedachte: ook deze sympathieke man is de weg gegaan van alle vlees. Sterven is immers voor elk menskind God ontmoeten. En dat kan voor niemand zonder verschrikken, dan alleen voor wie in de wonden van Christus een schuilplaats heeft leren zoeken en vinden.

Van harte willen we onze vorstin,

Koningin Beatrix, met haar zonen en schoondochters in deze dagen van rouw 's Heeren nabijheid en ondersteuning toebidden. Onze koningin zal haar man zeer missen: hij heeft haar altijd gesteund en zijn adviezen, op de achtergrond gegeven, werden door haar zeer ter harte genomen. De prinsen zullen een vader missen die er altijd voor hen was en die zich in zijn huiselijke leven een toegewijd vader en echtgenoot heeft getoond. Het zij onze vorstin gegeven dat de woorden uit ons volkslied, door haar geciteerd bij haar troonsaanvaarding in 1980, doorleefde werkelijkheid voor haar mocht worden:

Mijn Schild ende Betrouwen
Zijt Gij, o God, mijn Heer';
Op U zo wil ik bouwen
Verlaat mij nimmermeer.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken.

lig karakter heeft. Ook aan het Heilig Avondmaal is het telkens weer nodig om mijn zonden en vervloeking te bedenken. Zo kan het zichtbaar Evangelie van het gebroken brood en de vergoten wijn ons troosten.

Vervolgens spreekt het formulier over de kennis van de verlossing. Een avondmaalganger kent niet alleen zijn zonde en vervloeking, maar ook de weg van de verlossing door het geloof in het verzoenend lijden en sterven van Christus. Het geloof richt zich op Christus. Dat geloof is niet een historisch geloof, want dat spreekt wel over Christus, maar richt zich niet op Christus. Het zaligmakend geloof wordt geplant in het hart, waaruit de uitgangen des levens zijn. Alleen het geloof kan Christus in de tekenen ontvangen. Alleen het geloof is het instrument waarmee een zondaar met Christus wordt verenigd. Als we dat geloof niet bezitten, dan kunnen we Christus niet ontvangen. Dan eten we een stukje brood en drinken een slokje wijn. Het geloof kan zwak of sterk zijn, minder of meer verzekerd, maar het richt zich op de belofte van God. De belofte van God is de rots waarop het geloof staat. En die belofte is, zoals het Avondmaalformulier zegt: dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn. Dan mag er twijfel zijn in de gelovige, maar de avondmaalganger mag en behoeft niet te twifelen aan de gewisheid en zekerheid van Gods belofte. Het gaat dus om een zekerheid buiten ons. Daarom zeggen we ook dat het nodig is dat we de zaligheid buiten onszelf hebben leren zoeken. Dat doet een zondaar die overreed is van zijn zonde en vervloeking en die met een verbijzeld hart de toevlucht leert nemen tot de Fontein van zaligheid en leven.

Verlossing wordt gevolgd door dankbaarheid. Het derde stuk van de zelfbeproeving. De begeerte om waarachtige dankbaarheid jegens God de Heere te bewijzen, zal de vrucht zijn van de ware avondmaalganger. Ware dankbaarheid is niet een gevoelsuiting, maar een levenshouding. Ware dankbaarheid bestaat niet alleen in woorden, maar vooral in daden. In het oprecht wandelen voor Gods aangezicht. Dat betekent niet minder dan het onderhouden van Gods wet, die eist: God liefhebben met ons gehele hart, onze ganse ziel, geheel

ons verstand en met al onze krachten en de naaste als onszelf. De opstellers van het formulier wisten wel dat niemand aan deze eis kan voldoen, daarom spreken ze over de gezindheid. Die gezindheid leest de Heere in het hart als ze door het geloof mogen zeggen: 'Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb'. Die nieuwe gezindheid moet er niet alleen zijn ten opzichte van God, maar ook ten opzichte van de naaste. Een ieder beproeve zichzelf. Het gaat naar de eeuwigheid! Wordt u boos als u dit leest? Dan is er nog meer reden om uzelf te onderzoeken.

De oprechte gelovige is geen vijand van zelfonderzoek. Hij weet dat hij een bedrieglijk hart heeft. Hij wil eerlijk behandeld worden. Daarom legt hij in de voorbereiding zijn hart voor de Heere open: 'Beproof vrij van omhoog, mijn hart dat voor Uw oog, Alwetende steeds open lag. Doorzoek mij, toets mijn gangen, doorgrond al mijn verlangen, en stel mijn oogmerk in den dag.'

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel

ds. W. Silfhout.

Augustinus - kerkvader tussen de oude en de nieuwe tijd

(2)

Zoektocht

Voordat Augustinus leraar werd in de welsprekendheid, studeerde hij in hetzelfde Carthago, een wereldse stad in die dagen, op de hogeschool der welsprekendheid. De retorica was toen een wetenschap die in hoog aanzien stond. Hier komt het innerlijk verval van de Romeinse cultuur (de Romeinen hadden in de tweede eeuw aldaar de macht verkregen) schrijnend aan het licht: het hoogste opvoedingsideaal was, dat men zich stilistisch schoon kon uitdrukken en dat men hele stukken uit het hoofd kon citeren van werken van klassieke schrijvers. Het ging dus meer om de vorm dan om de inhoud.

Augustinus heeft zich daar in Carthago niet alleen gestort op de studie, maar ook op de liefde met het daarbij passende theaterbezoek, e.d. In Carthago waren daartoe genoeg mogelijkheden. De christelijke opvoeding van de jonge Augustinus blijkt op dat moment niet meer dan een vernisje te zijn.

Hij vond al snel een meisje (Melania), dat hem geheel wilde toebehoren. Zij zou Augustinus trouw blijven tot aan het begin van zijn bekering. Al op 18-jarige leeftijd werd Augustinus vader van een zoon, Adeodatus (dat is: door God gegeven), die later met hem gedoopt werd en enige jaren daarna overleed.

Intussen bleef Augustinus daar in Carthago zoeken naar waarheid en wijsheid, waarin en waarbij hij wat

rust zou kunnen vinden. De eerste stoot tot diepere bezinning ontving hij, toen hij negentien jaar was. Hij las toen van Cicero het geschrift *Hortensius*, dat handelde over de Griekse wijsbegeerte. Daarna trachtte hij vele jaren lang de waarheid te vinden d.m.v. de filosofie. Na het lezen van het werk van Cicero had hij overigens nog wel een begin gemaakt met het lezen van de Bijbel, maar hij was teleurgesteld in de wijze waarop de taal gehanteerd werd. Het was hem niet literair genoeg. Daarom had hij de Bijbel maar weer terzijde gelegd. En toch zou hij de waarheid niet vinden in de filosofie. Het zou het Woord van God zijn, dat hem licht gaf over de dingen van leven en dood. Maar voordat het zo ver was, zou hij zich nog (negen jaar lang) storten in de filosofie van het Manicheïsme. Dat was een in die dagen wijd verbreide leer, die zich overigens ook beriep op Christus. Voor de aanhangers was het echter voldoende, dat ze de leer geloofden: een doorenmenging van vele heidense en enkele christelijke gedachten. In hun 'geloof' stond het redeneren voorop. Als het in artikel 12 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis gaat over de 'schepping aller dingen' wordt de dwaling der Manicheeën nog genoemd: 'die zeggen dat de duivelen hun oorsprong uit zichzelf hebben, zijnde uit hun eigen natuur kwaad, zonder dat zij verdorven zijn geworden'.

In het eerste deel van *De Kerk van*

alle tijden (de kerkgeschiedenis van dr. L. Praamsma) wordt over deze periode o.a. het volgende opgemerkt: 'Augustinus, die in deze groep altijd hoorder was gebleven en nimmer opklom tot de klasse van de volmaakten, was nooit ten volle bevredigd door dit vrij primitieve rationalisme, zo het al die naam verdient: hij vermoedde dat er toch meer in - en misschien achter - zat; maar hij achtte deze beweging superieur in vergelijking met het kinderlijke kerkgeloof, en in deze tijd al bleek het magnetisme van zijn persoonlijkheid: een kring van jonge vrienden die hij om zich heen verzamelde, werd door hem gecharmeerd voor het Manicheïsme'.

Naar Rome

Een nieuwe wending in het leven van Augustinus was het plotseling overliden van een dierbare vriend, Splendius. Hij werd zich sterk bewust van de vergankelijkheid van alles wat menselijk is en wat in dit leven waarde heeft. De Manicheese wijsheid bood hem daarbij geen steun. Augustinus voelde zich op zichzelf aangewezen, maar vond in zichzelf geen raad. Weer stortte hij zich in zijn werkzaamheden in Carthago, waar hij een school voor welsprekendheid oprichtte.

Zijn moeder Monica had zich intussen bij hem gevoegd. Zij mocht geloven dat haar zoon eens aan haar zijde zou staan en daarom wenste zij hem ook niet meer alleen te laten. Ze wilde deelgenoot zijn van die verkregen belofte. Ze was maar gedurig bezig de troon der genade aan te lopen met de bede of de bekering van haar zoon zich spoedig zou voltrekken. En dat zou ook gebeuren, maar op Gods tijd. De belofte wordt vervuld door de onmogelijkheid heen.

Omdat het Augustinus als leraar welsprekendheid niet erg voor de wind ging, reisde hij in 383 uit Afrika naar Rome. In de *Belijdenissen* schrijft hij daarover o.a.: 'Gij zijt dan zo met mij te werk gegaan, dat het voor mij aantrekkelijk werd naar Rome te verhuizen en dat ik liever daar het onderwijs wilde gaan geven dat ik in Carthago gaf. Hoe ik daartoe gebracht werd, zal ik niet nalaten U te belijden, want ook in die gebeurtenissen moeten Uw diepe verborgenheden en Uw nooit aflatende barmhartigheid tegenover ons bedacht en geprezen worden. De reden waarom

ik naar Rome wilde was niet, dat mij door de vrienden die mij daartoe riedden grotere verdiensten en een groter aanzien in uitzicht werden gesteld - ofschoon ook die dingen toentertijd mijn geest beïnvloedden - maar de voornaamste, vrijwel enige beweegreden was deze, dat ik maar hoorde, hoe de jongelieden zich daar bij de studie rustiger gedragen en onder een beter geregelde schooltucht staan, zodat ze niet links en rechts brutaal binnendringen in de school van iemand die hun leraar niet is, en er zelfs helemaal niet toegelaten worden, als de leraar het niet goedkeurt. In Carthago daarentegen lijden de scholieren aan een walgelijke, niets ontziende bandeloosheid: onbeschaamd stormen ze naar binnen en met bijna dolzinnige driestheid verstoren ze de orde die een leraar zijn leerlingen heeft opgelegd om hen vorderingen te laten maken'. Waarschijnlijk wilde Augustinus met deze vlucht naar Rome ook een nieuw leven beginnen en wellicht probeerde hij hierdoor vandaan te komen onder het juk van zijn al maar met haar geloof op hem toedringende moeder. Ongeveer 29 jaar was Augustinus, toen hij, berooid en ziek, te Rome aankwam. Maar daar moet hij ondervinden, dat de studenten niet veel schappelijker zijn dan in Carthago. Ze 'vergeten' bijvoorbeeld hun leergeld te betalen. En zo reist hij al in 384 naar Milaan.

Naar Milaan

In Milaan wilde men Augustinus graag hebben als tegenwicht voor de invloedrijke kanselredenaar Ambrosius, de bisschop van Milaan. Een bisschop was in die tijd het hoofd van een plaatselijke kerk. Augustinus ont kwam door zijn aanstelling in

Milaan aan de armoede, maar zijn moeder Monica raakte hij door zijn vlucht niet kwijt. Monica waagde de overtocht, volbracht de reis en voegde zich weer bij haar zoon. Ook de vrouw en de zoon van Augustinus waren in Milaan bij hem.

En Augustinus, die inmiddels alleen nog maar in naam Manicheeër was, bleef zoeken naar waarheid en zekerheid. De academici of sceptici deden hem in die tijd betwijfelen, dat men de waarheid te weten zou kunnen komen. De aanhangers van de filosofie van Plato verlostten hem wel weer van die twijfel, maar doorslaggevend voor hem zou toch worden de indruk die Ambrosius op hem maakte. Augustinus ging zijn preken beluisteren. Aanvankelijk deed hij dat om de vorm ervan. Ambrosius had namelijk grote oratorische gaven. Maar later zou ook de inhoud van die preken hem gaan aanspreken.

In de periode te Milaan stuurde Augustinus de moeder van zijn zoon terug naar Afrika. Een wettig huwelijk met haar was kennelijk niet mogelijk vanwege het standsverschil. In de *Belijdenissen* is daarover te lezen: 'Intussen vermenigvuldigden zich mijn zonden. De vrouw met wie ik samenleefde was van mijn zijde weggerukt, omdat ze als een beletsel gold voor een huwelijk en op de plek waar mijn hart aan haar had gehangen, was het stukgetrokken en verwond en bleef het maar bloeden. Zij was naar Afrika teruggekeerd en had U beloofd geen andere man meer te zullen kennen. De natuurlijke zoon die ik van haar had, was bij mij gebleven'.

(wordt vervolgd)

's-Gravenpolder, ds. J. Schipper

Van Overzee

Stilligen in de doornen

De laatste weken waren van veel herinneringen aan wat voorbij is, maar ook aan wat de Heere onverdiend gegeven heeft. De studie jaren

aan de theologische school, het mogen uitgaan om in de gemeenten een woord te spreken, de tijd ook in de eerste gemeente Genemuiden, en

hoe de Heere verder geleid heeft. Dan blijft er niet anders over dan schuld aan onze kant, en onbegrijpelijke liefde en trouw van Gods zijde. Van die trouw en liefde hoorden we ook in onze eerste gemeente nogal eens iets vertellen.

Trouw en liefde zelfs in wegen van verdrukking, kruis en verdriet. Velen van het oude volk van God, wier namen nog vaak werden genoemd, waren al thuisgekomen voordat wij er kwamen. Er was nog een overblijfsel, zoals dat er zelfs ook in onze donkere tijden nog is. Veel hoorden we over vroegere jaren, waarin ontstellende armoede geleden werd. Heel veel mensen woonden in één-kamer woninkjes, vaak met een groot gezin. In die ene kamer werd gewoond, geslapen en gewerkt. Wat een ellende en verdriet was er ook als besmettelijke ziekten door de woonplaats trokken en dood en verderf zaaiend vele gezinnen in rouw dompelden.

We lazen pas nog van een zeer geacht en geliefd kind van God, die jaren voor mijn tijd, die eerste gemeente als ouderling mocht dienen. Hij kwam uit een gezin met twaalf kinderen. Nadat er al twee kinderen jong waren weggenomen, werden door een cholera epidemie nog eens vijf kinderen door de dood weggerukt. Toen stierf ook de vader, de moeder, nog maar twee maanden uit het kraambed, achterlatend met de andere kinderen. Later stierven ook de andere broers en zusjes, en hij bleef alleen over. Kortom: het was een tijd van veel ellende, armoede en verdriet. Wat moet er omgegaan zijn in de harten van ouders, die elke keer waar naar het kerkhof moesten om een lief kind naar het graf te brengen. We hoeven ook zeker niet te verlangen naar verdrukking, kruis en verdriet. Toch, anderzijds, wat betreft het geestelijke leven was het een gezezende tijd. Er was veel volk van God, dat vaak een nauw leven had en ook de gemeenschap der heiligen beoefende. Dan vielen kerkmuren wel eens weg. Dan kon het gebeuren dat een ouderling van de Gereformeerde Gemeente op de stoep zat te praten met een kind van God, een ouderling uit de Gereformeerde kerk, waar de Heere toen in die tijd ook nog Zijn kinderen had. Even later voegde zich nog

een andere pelgrim bij hen, een ambtsdrager van de Hervormde Kerk. Zij vonden elkaar, ondanks dat kerkmuren hen gescheiden hadden.

Dat nauwe leven en die tere gemeenschap met elkaar worden nu vaak zo gemist. We moeten het verleden natuurlijk niet idealiseren, maar toch was er veel dat ons wel met jaloezheid vervullen mocht.

Nog niet lang geleden sprak ik een van de vrienden uit die plaats. Het gesprek ging over de woestijnreis, waarvan de Heere Jezus Zelf voorzegt heeft "In de wereld zult gij verdrukking hebben." Ze was daar zelf ook geen vreemdeling van. "Maar", zo zei ze, "iemand zei eens tegen me: "Je moet stil liggen in de doornen."

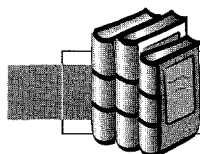
De bedoeling was duidelijk: de doornen zijn er in het leven van de reizigers door dit Mesech naar het land waarin de Heere ze alles zal doen beërven. Het land der rust, waarin Hij alles zal zijn en in allen. Die doornen zijn ook nodig om ze arm en behoeftig te doen blijven, om ze meer en meer bekend te maken met wat er leeft in het eigen hart, om ze rijp te maken voor de erfenis. Maar, zeiden de oudjes, je moet stilliggen in de doornen. Nee, dat is geen stoïcijnse onverschilligheid, maar een stille onderwerping aan Gods wil en leiding. Zoiets is geen vrucht van eigen akker, want dan is Asafs gestalte ons niet vreemd. Asaf was immers nijdig op de goddelozen, maar in de grond van de zaak was hij boos op God, Die het volgens hem helemaal niet goed deed. O wat deden de doornen pijn terwijl hij erin woelde, tegen Gods leiding ingaand in zelfmedelijden en onverenigbaarheid met Gods weg. Dat stilligen is alleen mogelijk als vrucht van de bediening van de lijdende Middelaar. Van Hem

getuigt de apostel in Hebr. 12:2, dat Hij "het kruis heeft verdragen en de schande veracht." Wat een voorrecht is het als we een blik op Hem mogen slaan, als we door het geloof Hem mogen zien, Die zonder tegenspreken zozeer gewillig de weg gegaan is van heerlijkheid tot schande, van rijkdom tot bittere armoede, van de gemeenschap met Zijn Vader tot in de verlatenheid en de smarten der hel. De weg van bitter lijden en sterven voor vijanden. O, als de Heere ons weer eens op de plaats brengt, wat worden we dan beschaamd vanwege ons woelen in de doornen, vanwege ons ongeloof en de harde gedachten die we kunnen hebben van de Heere. Wat buigt dan de ziel laag voor God in het stof, voor Hem Die het nog nooit verkeerd gedaan heeft. Dan mogen ze weer met lijdzaamheid de loopbaan lopen die hen voorgesteld is.

De Heere gedenke Zijn verdrukte Sion. Nooit zal hij Zijn gevangenen begeven. De Kerk komt uit de grote verdrukking toch eens thuis. God vergeet hen niet. De Hoge priester bidt voor hen aan de rechterhand van Zijn Vader. De Bruidgom wacht op hen, en het door stormen gehavende en afgetuigde schip zal toch in de haven binnenkomen, omdat Hij is voorgedaan. De tijd gaat snel en spoedig zullen de dagen der treuringen een einde nemen. Wat zal het zijn, verlost te zijn van zichzelf, van een lichaam der zonde en des doods, de Koning te aanschouwen in Zijn schoonheid, en een Drie-enig God te loven en te prijzen. Dan zullen ze zingen: Het is door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen. Wat een voorrecht als we daar ook bij zullen zijn.

Een hartelijke groet
vanuit Michigan,

ds. C. Vogelaar.

Boekennieuws

L. Vogelaar, Dienaar in eenvoudigheid; Den Hertog bv, Houten. ISBN 90 331 14240; prijs € 16,74.

Veel herinneringen komen boven bij het schrijven van een recensie van dit boek.

Het was op een mooie zomeravond dat wijlen ds. J. Koster in een weekdienst te Enter was voorgegaan. Na de dienst kwam ds. H. Ligtenberg, die de dienst bijwoonde, zijn medebroeder in de bediening even de hand geven. Ds. Koster vroeg toen of het bij Mans (ds. Ligtenberg) de wens was om ontbonden te worden en met Christus te zijn. "Nee hoor" was het stellige antwoord van ds. Ligtenberg. "Dika (zijn vrouw) en ik hebben het nog zo fijn met elkaar". Dit was ds. Ligtenberg. Heel vriendelijk, maar eerlijk. Ds. Ligtenberg woonde ook in Enter een dienst bij van ds. A.F. Honkoop. Samen zaten zij te praten over vroegere tijden. Toen het de tijd voor het gebed was in de consistorie dacht ik: "Ik vraag ds. Ligtenberg om ds. Honkoop op de kansel te brengen, dan ben ik van het gebed af". Vriendelijk vroeg ik ds. Ligtenberg: "Wilt U de dominee op de kansel brengen?" Met pretogen keek hij mij aan. "Ja hoor, dat is goed Diepeveen, als jij het gebed doet zal ik hem op de kansel brengen". Alles liep nog goed af, want hij deed het gebed en bracht de

dominee op de kansel. Dit was het. Er zijn veel anekdotes van hem te vertellen. Soms vol humor. Ernstig op zijn tijd. De heer Vogelaar is er in geslaagd een indruk te geven van het leven van ds. Ligtenberg. En inderdaad maar een indruk. "Wie een levensbeschrijving samenstelt, dient te waken voor persoonsverheerlijking". Dat is waar en je komt er zo gauw toe, vooral als iemand een karakter heeft wat aantrekt en niet hoogmoedig overkomt. Ik denk dat vooral de jongere predikanten zich moeten afvragen wat het is dat bepaalde predikanten in de prediking zo gunnend overkomen. Wijlen ds. Van Dam zei mij eens toen ik het hem vroeg: "Wij hebben niets meer te verliezen en wij hoeven geen beroep meer te krijgen". Het boek is een schets van het leven van ds. Ligtenberg met zijn vrouw Dika Ligtenberg. Zijn leven was zonder opsmuk, eenvoudig, hartelijk en liefdevolle gunning. Z'n leven en zijn bekering worden in het kort beschreven. Ook dat was eenvoudig. Zijn weg in het kerkelijk leven, Rijssen, Oudemirdum, Genemuiden,

Terwolde, Middelharnis wordt weergegeven. Verschillende mooie foto's versieren het geheel.

Het was waar: "In de omgang was ds. Ligtenberg volgens zijn gemeentelieden zeer hartelijk en wierp hij geen drempels op. Net als zijn vrouw was hij heel gastvrij". Zijn vrouw heeft trouw, heel trouw voor hem gezorgd, ook in de periode dat de dementieverschijnselen zich openbaarden en hij moeilijk alleen gelaten kon worden, want dan ging hij aan de wandel.

De heer Vogelaar is er in geslaagd een boek te schrijven over het leven van ds. Ligtenberg dat vlot leest en een indruk geeft van zijn leven. Het was een mens die genade van de Heere had ontvangen en die met alles gaven versierd was en die met alles toch eenvoudig is gebleven. Wijlen ds. Van Dam zei dan weleens: "dan heb je dubbele genade".

Geve de Heere dit ook tot in verre geslachten. Die God leeft nog. Mensen vallen weg maar die God blijft Dezelfde tot in eeuwigheid.

Enter, J.M.A. Diepeveen.

Kerknieuws

Beroepen:

te Brakel en te Lethbridge (Canada): ds. C. Vogelaar te Grand Rapids (U.S.A.); te Emmeloord en te Ridderkerk-Slikkerveer: ds. P. Mulder te Dordrecht; te Enkhuizen: ds. W. Harinck te Woerden; te Hendrik-Ido-Ambacht, te Oudemirdum en te Westzaan: ds. M. Karens te Werkendam; te Moerkapelle: ds. P. van Ruitenburg te Chilliwack (Canada); te Lelystad: ds. C.G. Vreugdenhil te Groningen; te Rotterdam-Alexanderpolder: ds. J. Schipper te 's-Gravenpolder.

Bedankt:

voor 's Gravenzande: ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam; voor Kalamozoo (U.S.A.): ds. C. Vogelaar te Grand Rapids (U.S.A.); voor St. Annaland: ds. A. Schot te Krimpen aan den IJssel.

MUTATIES EN CORRECTIE GEGEVENS DEPUTAATSCHAP VOOR DE EVANGELISATIE

Ds. M.J. van Gelder in ds. J.W. Verweij

hebben hun lidmaatschap van het Deputaatschap voor de Evangelisatie beëindigd i.v.m. hun leeftijd en andere werkzaamheden. In hun plaats zijn gekomen ds. A. Schreuder te Rijssen en ds. G. Clements te Gouda.

Ds. A. Schreuder heeft daarbij het voorzitterschap overgenomen van ds. M.J. van Gelder. Bovendien zijn de functies van secretaris en algemeen secretaris samengevoegd. Secretaris is voortaan G.D. Pas. Voor

adresgegevens enz. zie het Kerkelijk Jaarboek.

Correctie blz. 75 en aanvulling blz. 108 van het Kerkelijk Jaarboek:

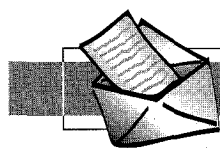
Evangelist J. Krijgsman is vanaf 1 augustus 2001 evangelist in Amsterdam (vanaf 1 september 2002 in fulltime functie).

KERKELIJK JAARBOEK GEMEENTE LEERDAM

Het huisnummer van de scriba G.M. de Haan is gewijzigd van Sperwerlaan 114 in Sperwerlaan 146 (blz. 198).

GEMEENTE BENTHUIZEN

Regeling preekbeurten: J. Verheul, Graaf van Bloisstraat 27, 2731 AC Benthuisen. Tel. 079-3313592 (blz. 120).

Berichten

WORKSHOPS REGISTREREN VOGGA FD. OOST

D.V. vrijdagavond 25 oktober a.s. organiseert de afdeling Oost van de VOGG een specifiek op registreren gerichte workshop. Gijs van Schoonhoven, stadsorganist

van Enschede en orgeldocent aan het Twents conservatorium, zal ons het een en ander uitleggen. Uiteraard krijgt u als bezoeker de gelegenheid om te spelen, waarbij de heer Van Schoonhoven advies zal geven over de voors en tegens van

verschillende registratiemogelijkheden. Wel vragen we u om u in de keuze van muziek te beperken tot koraalvoorspelen en zettingen, zodat we met zijn allen doelgericht aan de slag kunnen. Voor deze excursie hebben we het prachtige Flentrop-orgel in de Schildkerk te Rijssen gereserveerd, Schild 7. We beginnen om 19.30 uur en streven er naar om 22.00 uur af te sluiten. Leden en ook belangstellenden zijn welkom.

SAMENZANGAVOND RZC BARNEVELD T.B.V. ZENDING ZGG

Op D.V. zaterdag 19 oktober organiseert de RZC Barneveld een samenzangavond in de Gereformeerde Gemeente te Wageningen. Het programma voor deze avond bestaat uit het gemeenschappelijk zingen van de psalmen.

De algehele leiding is in handen van ds. A. Vermeij uit Elspeet, die tevens een korte meditatie hoopt uit te spreken.

Er zal een collectie worden gehouden waarvan de opbrengst bestemd is voor de zending.

Iedereen is hartelijk welkom. Aanvang 19.30 uur. Adres kerk: Van Uvenweg 13 Wageningen.

BOND VAN VROUWENVERENIGINGEN

D.V. donderdag 17 oktober 2002 een regio-avond in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Drachten. De Singel 42 (tel. 0512-513886). Evangelist G. v.d. Breevaart uit Leeuwarden hoopt een onderwerp te leiden over: "Een geïsoleerde samenleving".

De leiding berust bij ds. G. Hoogerland. De avond begint om 19.30 uur.

KOOR- EN SAMENZANGAVOND TE KRUININGEN

Op D.V. zaterdag 12 oktober is er in de

Ned. Hervormde kerk van Kruiningen een Koor- en Samenzangavond. Aanvang 19.30 uur. Toegang gratis!

Medewerking verlenen: Gemengd koor 'De Lofstem' uit Scherpenisse, Gemengd koor 'Met hart en stem' uit St. Maartensdijk, Jeugdkoor 'Jong Asaf' uit Goes en Jeugdkoor 'De Nachtegaaltjes' uit Meliskerke. U wordt van harte uitgenodigd te komen luisteren en mee te zingen. De avond staat onder leiding van ouderling D.M. van de Vreede.

De netto-opbrengst is bestemd voor Dep. Evangelisatie van de Gereformeerde Gemeenten t.b.v. de uitgave van de Josef-geschiedenissen in 4 talen voor de kinderevangelisatie om vooral allochtone kinderen met de Bijbel te kunnen bereiken.

De organisatie van deze avond gaat uit van Ring Zeeland van Zangverenigingen van de Gereformeerde Gemeenten.

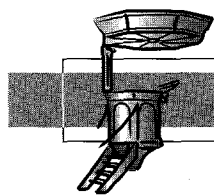
EVANGELISATIE-AVOND

Op D.V. vrijdag 18 oktober 2002 zal onze jaarlijkse evangelisatie-bijeenkomst worden gehouden, in de Eben-Haëzerkerk, Hanengewei 69 te Ermelo. Op deze bijeenkomst, die het karakter heeft van een kerkdienst, hoopt evangelist dhr. J. Krijgsman te spreken over het evangelisatiewerk in Amsterdam. Ook zal er een collecte worden gehouden, waarvan de opbrengst bestemd is voor het evangelisatiewerk in Amsterdam. De avond begint om 19.30 uur

EXCURSIE VOGG AFDELING CENTRUM

Aanstaande zaterdag 12 oktober houdt de afdeling centrum van de VOGG een excursie naar de st. Joriskerk te Amersfoort. De excursie begint om 11.00 uur. Gastheer zal zijn Bram Brandemann. Het geheel wordt ingevuld rond het thema 'Articulatie en registratie'. Gelieve middageten zelf mee te nemen.

en 18.00 uur (H.D.) ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 15.00 uur dhr. G. Pater; Hilversum 19.00 uur ds. Visscher; Hoogvliet 19.00 uur ds. Silfhout; Houten 11.00 en 16.30 uur ds. v/d Net; Kampen 15.30 uur ds. Kleppe; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 15.00 uur ds. W.J. Karels; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leerdam 15.00 uur ds. F. Mulder; Leiderdorp 16.30 uur ds. Paul; Lelystad 15.00 uur ds. L. Blok; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. den Boer; Marknesse 19.00 uur ds. Meeuse; Melissant 15.00 uur dhr. Bakker; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. J. Karels; Moerkapelle 9.30 uur (H.D.) ds. Paul; Naaldwijk 19.00 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwer ter Aa 10.00 en 19.00 uur dhr. de Heer; Nieuwerkerk ZLD 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Beens; Nunspeet 15.00 uur dhr. G. Beens; Oosterend-Textel 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. Gunst; Oostkapelle 10.00 en 19.00 uur (dovendiensten) ds. M. Karens; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. van Krimpen; Puttershoek 14.30 uur ds. P. Mulder; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 uur (H.A.) en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-Noord 9.30 en 14.30 en 18.30 uur ds. van Dieren; Rijssen-West 9.30 uur (H.A.) ds. Mol en 15.00 uur ds. Schreuder; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Schot; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. van Krimpen; Rotterdam-Zuid 10.00 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 15.30 uur ds. W. Harinck; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Sint Annaland 14.30 uur ds. de Jongste; Soest 9.30 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. v/d Net; Sprang Capelle 15.00 uur ds. J. de Pater; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur leesdienst; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. de Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermaalsen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Veen 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. C. Harinck; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 19.00 uur ds. Sonneveld; Werkendam 11.15 en 18.30 uur leesdienst (in de Geref. Kerk); Westzaan 10.00 en 15.30 uur ds. van Dijk; Woerden

Predikbeurten

ZONDAG 13 OKTOBER 2002

Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur dhr. G. Beens; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 uur (H.A.) ds. Bac en 18.30 uur leesdienst; Borssele 9.30 en 14.00 en 18.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en

17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. van Boven; Delft 19.15 uur ds. Zippro; Deventer 18.30 uur ds. Kleppe; Dinteloord 15.00 uur ds. Brugge; Dordrecht 10.00 uur (H.D.) en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enter 15.00 uur ds. Kattenberg; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 19.30 uur ds. Golverdingen; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. de Wit; 's-Gravenhage 10.00 en 16.00 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 uur (H.A.)

10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Verweij; Yerseke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zaandam 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Zwijndrecht 17.30 uur dhr. G. Pater; Zwolle 19.00 uur ds. Tuinier.

DINSDAG 15 OKTOBER 2002

Borssele 19.30 uur ds. M. Karens; Hoogvliet 19.45 uur ds. van Krimpen; Middelburg-Centrum 19.30 uur ds. Brugge; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Neele.

WOENSDAG 16 OKTOBER 2002

Aalburg 19.30 uur ds. J. de Pater (bijbellezing); Amsterdam-Noord (Melkweg 16) 19.30 uur ds. v/d Net; Brakel 19.30 uur ds. Meeuse; Dinteloord 19.30 uur dhr. de Heer; Goudswaard 19.30 uur ds. Gunst; Haarlem 19.30 uur dhr. G. Pater; Hilversum 19.45 uur ds. Verweij; Klaaswaal 19.30 uur ds. Schipper; Melissant 19.30 uur ds. A.B. v/d Heiden; Nieuwdorp 19.30 uur ds. J. Karels; Poederoyen 19.30 uur ds. Melis; Scherpenzeel 19.30 uur ds. F. Mulder (bijbellezing); Sint Philipsland 19.30 uur dhr. G. Beens; Soest 19.30 uur ds. B. v/d

Heiden; Veenendaal 19.30 uur ds. Sonneveld (bijbellezing); Wageningen 19.30 uur ds. Mondria; Westzaan 19.30 uur ds. Silfhout; Zwolle 19.30 uur ds. van Eckevelde.

DONDERDAG 17 OKTOBER 2002

Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. L. Blok; Leerdam 19.30 uur ds. J. de Pater; Lisse 19.45 uur ds. F. Mulder; Oosterland 19.30 uur ds. van Krimpen; Ouddorp 19.30 uur ds. Schot; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. de Wit; Sint Annaland 19.30 uur ds. J. Beens; Soest 12.30 uur ds. Sonneveld (huw. bev.); Stolwijk 19.30 uur ds. van Dieren; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Schipper.

VRIJDAG 18 OKTOBER 2002

Emmeloord 14.30 uur ds. Vreugdenhil (huw. bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten zondag 13 oktober 2002 om 10.00 en 17.00 uur evangelist H.J. van den Boogaard.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur. Bijbelcursussen elke dinsdag vanaf 18.30 uur. Bij Simon de Looier bent u altijd welkom!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten zondag 13 oktober 2002 10.00 en 17.00 uur evangelist G. Baan. U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur Offenbachstraat 107.

Privé bungalow (6 persoons) op TEXEL. incl. wasmachine, magnetron en vloerverwarming.
Vanaf €175,- p.w.
Bel. Samara: (0222) 31 81 98.

Advertenties

Mattheüs 11 : 28

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Kapelle-Biezelinghe geeft met droefheid kennis van het overlijden van zijn geliefde oud-ambtsbroeder

G. HOLLESTELLE

Van 1987 tot augustus 2002 mocht hij de gemeente -later de afdeling-Wemeldinge in alle getrouwheid dienen in het ambt van diaken. De Heere vertrooste zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen in hun verdriet. Hij zij hen tot een Toevlucht en Sterkte.

Namens de kerkenraad
ds. J.J. Tanis, preses
S. Maljaars, scriba

Kapelle, 3 oktober 2002

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Ouddorp heeft met ontroering kennis genomen van het overlijden, in de hope des eeuwigen levens van zijn oud-ambtsbroeder

G. VAN DER VEER

in de leeftijd van 71 jaar.

Van 1988 tot 1991 heeft hij de gemeente als ouderling in alle getrouwheid mogen dienen. De Heere sterke zijn vrouw alsmede de kinderen en kleinkinderen en trooste hen in hun verdriet.

A. v.d. Laan, preses
A. Jansen, scriba

Ouddorp, oktober 2002

RST

Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners wil graag helpen in gevallen waar zorg nodig is. De Bijbel is daarbij de maatstaf bij alle werkzaamheden.

In de verschillende soorten van zorg houdt RST Zorgverleners een hoog kwaliteitsniveau aan. In 1999 ontving onze instelling het (kwaliteits)keurmerk van de Landelijke Vereniging voor Thuiszorg.

**Identiteit
Kwaliteit!**

Tel (0342) 42 23 24

Burg, Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax: (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Nu al de derde druk!

"EEN GELUKKIGE ZANGER..."

I. Hubregtse

Voor
oud en
jong

EEN GELUKKIGE
ZANGER

Slechts
€ 11,32

142
pagina's!
Mooi
verzorgd,
gebonden

Eenmaal in dienst van een rijke landheer, blijkt Frederik, de stalkerrecht over bijzondere muzikale begaafdheid te beschikken. Hij wordt aangenomen om de ijdele feesten op het landgoed met zijn viool en zang op te luisteren. Na zijn bekering verlangt Frederik ernaar ontheven te zijn van zijn muzikale verplichtingen. Na Ps. 49 gezongen te hebben, gaat deze wens onverwacht in vervulling. *God neemt hem op in Zijn heerlijkheid.*

Deze historische gebeurtenis uit de tijd van de afscheiding is bij sommige ouderen nog bekend. De auteur I. Hubregtse benadrukt dat de Heere wonderlijke wegen gaat om Zijn uitverkorenen tot de zaligheid te brengen.

**BEL & BESTEL : 0113-230 340
tot 22.00 uur 's avonds!**

**Uitgeverij
'de Ramshoorn'**
Putwei 6 - Goes

Ook
verkrijgbaar
bij de
boekhandel

- Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begrafenissen, naar wens van de familie;
- Geen crematies;
- Opbaren met kistkoeling in het sterfhuis of in de voor u bekende aula's;
- Dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden; ook voor de verzorging van de overledene door een gediplomeerde verpleegster.

AL UW PERSOONLIJKE WENSEN WORDEN DOOR
ONS IN ALLE RUST EN VERTROUWELIJK BEHARTIGD.

Begravenisonderneming de Jongh

Kerkstraat 15a, 4181 AA Waardenburg
Tel. 0418-652039

Reepijzer 5
3371 JC Hardinxveld-Giessendam
Tel. 0184-611154

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven
wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het
fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens

Zandee & de Kuijper

Goes: Ronde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

De volgende 7 cassettes bieden wij u
t.b.v. de zending te koop aan:

Ds. W. Harinck Efeze 5:14
Ds. A.B. van der Heiden Exodus 14:13-14
Ds. G.J.N. Moens Daniël 1:8
Ds. A. Moerkerken Fillipenzen 2:9-11
Ds. C. Neele Zacharia 6:1-8
Ds. A. Schot Jeremia 48:11
Ds. J.W. Verweij Lukas 15:11-24

Deze 7 cassettes zijn helder en duidelijk opgenomen. De prijs is slechts € 23,- Geen Portokosten.

Inl. I. Bos, Leusbroekerweg 15, 3832
BG Leusden. Tel. en Fax nummer:
033-2862261 Dagelijks van 8-22 uur.
Bgg. 06-28378488.

begravenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen,
Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een
door u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010-460 05 09
Fax 010-435 79 12

KOSTER

Begravenisonderneming

Voor uitvaartzorg in :

- ◆ Scherpenzeel
- ◆ De Valk-Wekerom
- ◆ Barneveld
- ◆ Amersfoort
- ◆ Veenendaal
- ◆ Renswoude
- ◆ Kootwijkerbroek
- ◆ Wandenberg

Geen crematies

Prinsenlaan 30

3925 BM Scherpenzeel

Tel. 033 277 0555

SHG

Stichting Hulpverlening in Gezinnen
Uitgaande van de Ger. Gem in Ned.

Rijksgediplomeerde Kraamzorg

Wij verlenen graag hulp aan
die gezinnen waar geen TV
aanwezig is, en waar aan tafel
gelezen wordt uit de
Statenvertaling.

Om teleurstelling te voorkomen graag
tijdig aanmelden, dagelijks bereikbaar.
tel. 033-2774547 of 0346-264595

Gezins-Bejaarden- en Ziekenzorg
TEL. SPREEKuur

alle werkdagen van 8.30 - 10.30 uur
en vrijdagavond van 19.00 - 20.00 uur
Tel. 0166 - 652605

een informatiebrochure is gratis verkrijgbaar.

Nieuwe uitgaven van Gebr. Koster

€ 9,-

Ds. A. Schreuder

Waarom Heere...?

De auteur behandelt in dit
boekje verschillende waar-
om-vragen die in de Bijbel
voorkomen. Ds. Schreuder
wil hiermee een pastorale
handreiking bieden in vele
situaties van het leven.

Geb. 98 blz.

€ 11.50

Ds. E. Venema

Gideon, een strijdbare held

Negen Bijbellezingen over
Gideon. De Heere gebruikte
hem om Israël te verlos-
sen uit de banden van afgoderij
en de Midianieten te
verslaan.

Geb. 141 blz.

€ 12.50

Ds. C. Vogelaar

Sion van God begeerd

Acht preken over:
Handelingen 5 : 38, 39 Mattheüs 11 : 29 2 Samuël 15 : 25, 26
Leviticus 26 : 12, 13 Johannes 20 : 26-29 1 Thessalonicensen 5 : 3-6
Johannes 16 : 8
Johannes 4 : 26
Geb. 163 blz.

Uitgeverij Boekhandel

GK Gebr. Koster
Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. (0342) 41 69 86

verkrijgbaar bij de boekhandel

Deputaatschap voor Israël

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten

Gelet op de openingen die in Israël gegeven zijn, roept het Deputaatschap voor Israël sollicitanten op voor de functie van

Medewerker voor Israël

Van de te benoemen functionaris wordt verwacht dat hij:

- Na een passende voorbereidingstijd zich D.V. in 2003 zal vestigen in Israël
- Het werk van het deputaatschap ter plaatse voortzet en uitbouwt

Vereisten:

- Innerlijke betrokkenheid op het Joodse volk en op de arbeid die onder dit volk gedaan mag worden
- Theologische kennis tenminste op CGO E niveau
- Goede beheersing van de Engelse taal en bereidheid om zich het moderne Hebreeuws eigen te maken

De betrokkene dient lid te zijn van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland of in Noord-Amerika.

De benoeming zal plaatsvinden na overleg met de kerkenraad van de betrokkene. Van de sollicitanten wordt gevraagd mee te werken aan een psychologisch onderzoek.

Schriftelijke sollicitaties kunnen binnen twee weken worden gezonden aan de secretaris van het Deputaatschap voor Israël, ds. C. Sonneveld, Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal. Inlichtingen worden telefonisch verstrekt door hem (0318-513597) en door de voorzitter van het deputaatschap, ds. C.J. Meeuse (055-5220382).

CANADA BEZOEKERS.

Wij hebben twee bej. woningen te huur in het bej. teh. van de Ger. Gem. te Norwich, Ont.
Inl. tel 001-519-424-9949

Begrafenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

Apeldoorn Boekenbeurs

D.V. za. 12 okt. a.s. in de JF Scholengemeenschap, Ankelaarseweg 71 van 10-16 u.
Toegang gratis.

Info Fam. Gerritsen
Tel. 0313-473951

Theologie, kind/jeugdboeken, techniek, (oude)schoolboekjes, geschiedenis/oorlog, natuur/dier, medische boeken enz. enz.

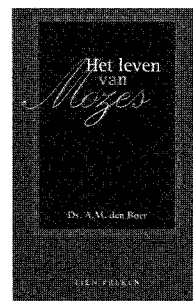
Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

HET LEVEN VAN MOZES

Ten behoeve van de nieuwe kerk van de Geref. Gemeente te Dirksland is zoiest een unieke prekenbundel verschenen van de hand van **ds. A.M. den Boer** met als titel 'Het leven van Mozes.' In een tiental predikaties zijn enkele hoofdpunten uit het leven van Mozes op schrift gesteld.

Mozes werd door de Heere aangewezen om het volk van Israël uit het diensthuis van Egypte te leiden en hen te brengen in het beloofde land. De tijd was donker en het scheen dat de vorst der duisternis de overwinning zou behalen. Maar wat is het dan dierbaar om te zien dat de Heere regeert; en dat volgens Zijn plan de verlossing zal komen voor Zijn volk.

U kunt het bestellen door per boek € 14.75 + € 2.50 voor de verzendkosten over te maken op rekeningnummer 35.12.33.709 van de Geref. Gem. Dirksland onder vermelding van uw adresgegevens.

U kunt ook bestellen en/of afhalen bij:

mw. C. Kaslander
Molenzicht 106 3247 VA Dirksland

0187-603012

HONGERSNOOD in Malawi en Zimbabwe

Mensen in Afrika hebben honger en eten onrijpe maïs.
Van de nieuwe oogst blijft daardoor niet veel over.
13 miljoenen mensen lopen het risico om aan de hongersnood te sterven. Nu helpen, om straks erger te voorkomen!

Help! Giro 307447

Op kosten van het deputaatschap zijn al tientallen tonnen maïs uitgedeeld. Dankzij uw steun.

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING
IN BIJZONDERE NODEN DER
GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Postbus 615 • 3440 AP Woerden
Tel. 0348-489910 • Fax 0348-483721

Deputaatschap voor de Evangelisatie in Nederland en België

Het werkterrein voor het deputaatschap omvat ondermeer:

- a. het werk zoals dit door de evangelisten wordt gedaan op de evangelisatieposten
- b. het begeleiden van evangelisatie- werk vanuit de plaatselijke gemeenten door toerusting en het voorzien van evangelisatiemateriaal
- c. het in samenwerking met classicale commissies begeleiden en uitvoeren van classicale evangelisatieprojecten.

Er zijn commissies ter ondersteuning van de verschillende werkterreinen:

- kinderevangelisatiewerk
- lectuurvoorziening
- evangelisatie onder allochtonen.

Het deputaatschap roept ter vervulling van enkele vacatures, sollicitanten op voor de functie van

EVANGELIST

Vereisten voor deze functie zijn o.a.:

- het belijdend lid zijn van een Gereformeerde Gemeente
- innerlijke betrokkenheid tot het evangelisatiewerk
- goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid
- contactuele en organisatorische vaardigheden
- enige theologische vorming (bijv. CGO).

De benoeming zal plaatsvinden na overleg met de kerkenraad van betrokkene.

Een schriftelijke sollicitatie kan binnen veertien dagen worden gestuurd naar de secretaris van het deputaatschap:

G.D. Pas, Bosboom Toussaintsingel 5,
2741 AL Waddinxveen
tel. 0182-615085

Inlichtingen kunnen ingewonnen worden bij de secretaris en bij de tweede voorzitter van het deputaatschap: ds. P. Melis, tel. 0416-349002

Revoke

Voor info bel:
0416-692787
of
078-6930534

Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen

**SFEERVOL,
NATUURLIJK**

KROON
NATUURSTEEN

VLOEREN - TRAPPEN - GEVELS
Energieweg 8c • 4231 DJ Meerkerk
Tel. +31(0)183-354225 • Fax +31(0)183-354375
www.kroonnatuursteen.nl • email: info@kroonnatuursteen.nl
openingstijden showroom: di-vr: 09.30-17.00 uur, za 09.30-15.00 uur

Slechte akoestiek in uw kerk?

Griffioen Akoestische Systemen zorgen gegarandeerd voor een uitstekende akoestiek met galm in elke kerk. Hierdoor wordt de gemeentezang voller en sprankelender en het orgel krijgt meer draagkracht en breedte! Ook onder galerijen worden de akoestische omstandigheden drastisch verbeterd.

Bouwkundige voorzieningen overbodig. Geen invloed op het directe geluid van uw geluidsinstallatie

U vindt ons ook op de Wegwijsbeurs.

Voor vrijblijvende informatie:

Griffioen

AKOESTISCHE SYSTEMEN

Staphorst,
Tel. 0511-444413, Fax 444108.

Psalmboeken in groot en klein formaat

Bijbels in Statenvertaling

Berijming 1773, met Catechismus en Formulieren:

P20	kunstleer, 7,5 x 11,3 cm	€ 6,10
P21	kunstleer, 9 x 12 cm	€ 8,40
P22	goudsnee, 9 x 12 cm	€ 11,50
P23	zeer duidelijke letter, kunstleer, 10 x 16 cm	€ 10,50
P25	kanselpsalmbok, 14 x 21 cm ook geschikt voor slechtzienden	€ 18,-
P26	groot kanselpsalmbok 18,5 x 28 cm	€ 25,-

Berijming Datheen, met Catechismus en Formulieren:

P20d	psalmboekje Datheen 7,5 x 11,3 cm, kunstleer, kleursnee	€ 6,10
P21d	psalmboekje Datheen 8,6 x 12,4 cm, kunstleer, goudsnee	€ 8,40
P14d	psalmboekje Datheen alle verzen noten 9 x 14 cm	€ 11,-

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Een uitgebreide kleurenfolder wordt u op verzoek toegezonden.

Gereformeerde Bijbelstichting

Postbus 168, 4140 AD Leerdam, (0345) 61 01 55 - Giro 1.355.824 t.n.v. penningm. GBS Leerdam